

سیاست‌ها و راهبردهای اطلاعاتی

ایان کورنلیوس

ترجمه

حسین مختاری معمار

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: کورنلیوس، ایان، ۱۹۶۶ - م. Cornelius, Ian
عنوان و نام پدیدآور	: سیاست‌ها و راهبردهای اطلاعاتی / نویسنده ایان کورنلیوس؛ مترجم حسین مختاری معمار.
مشخصات نشر	: تهران: چاپار: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۴ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-600-276-146-0
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: information policies and strategies.
موضوع	: عنوان اصلی: سیاست اطلاعاتی
موضوع	: Information policy
موضوع	: کتابخانه‌ها و جامعه
موضوع	: Libraries and society
موضوع	: سواد اطلاعاتی
موضوع	: Information literacy
موضوع	: مجموعه‌سازی (کتابخانه‌ها)
موضوع	: Collection development (Libraries)
شناسه افزوده	: مختاری، معمار، حسین، ۱۳۲۶ - ، مترجم
شناسه افزوده	: Mokhtari-Memar, Hossein
شناسه افزوده	: رده‌بندی کنگره
رده‌بندی کنگره	: ۶۶۵
رده‌بندی دیویی	: ۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۸۷۴۹

سیاست‌ها و راهبردهای اطلاعات

نویسنده: ایان کورنلیوس

مترجم: حسین مختاری معمار

صفحه‌آرا و طراح جلد: رحیم کبیرصابر

ناظر فنی چاپ: محمد محمدی

چاپ اول ۱۳۹۹

شمارگان ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۶-۱۴۶-۰ ISBN: 978-600-276-146-0

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۴۴,۰۰۰ تومان

توزیع و فروش: تهران، خیابان ولی‌عصر (عج)، بالاتر از زرتشت، کوچه نوریخس، پلاک ۴۰، نشر چاپار

۰۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴ - ۸۸۸۹۹۶۸۰

سخن ناشران

«متن» مهم‌ترین سرچشمه در ایجاد و دوام خودآگاهی تاریخی بشر است. پیوند دیرین آدمیان با متن است که مشخصه وجودی انسان، به‌عنوان موجود نمادساز را تحت‌بنفشیده و او را به موجودی ممتاز بدل ساخته است که می‌تواند از گذشته عبرت گیرد، حال را بسازد و آینده را پیش‌بینی نماید. گسیختگی این پیوند در هر - معه، به بنای انهدام خودآگاهی تاریخی و تبدیل شدن اعضای آن جامعه به افراد است. از آنچه انسان بودن ایشان را در گذر تحول نمادهای فرهنگی و اجتماعی بر آخته، گسسته‌اند.

«کتابخانه» به‌عنوان یک - از مهم - بین ارکان ایجاد پیوند میان انسان و متن، خود همواره نماد شکوفایی یا وال - جامع بوده است. هر گاه یک جامعه در جهت اشراف بر داشته‌های فرهنگی و احتیاجات خود یا سایر جوامع حرکت کرده و خواسته است تا از دل خودآگاهی کسب‌شده، آگاهی و دانایی نو به‌پرورد و حال و آینده خود را بسازد، کتابخانه‌ها رونق گرفته‌اند. و هر گاه نادانی و از خودبیگانگی یا خودکامگی، وقوف به نشانه‌های تاریخی یک ملت را ممنوع و معلق ساخته است، پیوندها گسیخته شده است و کتابخانه‌ها از بین کرده‌اند.

«کتابخانه عمومی» در میان همه گونه‌های کتابخانه، جایگاه ویژه‌ای در جامعه دارد. از یک سو، در صف اول ارتباط با آحاد جامعه قرار می‌گیرد و از سوی دیگر در دولت مدرن، نقش قلمرو عمومی را برای پر کردن شکاف دولت - ملت و کم‌رنگ ساختن پیامدهای دیوان‌سالاری ایفا می‌کند. چنین نهاد ارزشمندی، از دیرباز محل اشتغال کتابدارانی فرهیخته، دانشمند، کتاب‌شناس و معلم بوده است. کم نیستند دانشمندانی که علاوه بر مقام شامخ علمی، شاغل به حرفه شریف کتابداری بوده‌اند. بر همین اساس، کتابدار دانشمند و فرهیخته را می‌توان مهم‌ترین رکن در نقش‌آفرینی اجتماعی کتابخانه تلقی کرد و او را نقطه‌ای کانونی برای تمرکز بر آموزش و ارتقاء دانش و مهارت دانست.

«متن‌های مختص به کتابخانه و کتابخانه عمومی» اما مرتبه‌ای متمایز در پیوند اجتماع و فردیت ما با سرچشمه‌های آگاهی و تعالی دارد. در این میان، متون پایه و سندهای سیاستی و راهبردی در اولویت است. به‌ویژه امروز که در جهان سرشار از اطلاعات و متأثر از جریان‌های اطلاعاتی و ارتباطی متنوع و گاه متزاحم در شاهره «جهانی شدن»، بحث دسترسی آزاد به اطلاعات، به یک گفتمان عمومی تبدیل شده است؛ و در ایران عزیز نیز هویت ملی و آیینی توأمان با آرمان‌های آزادی و استقلال و تعالی مطالبه می‌شود، به‌الزام خرد و اقتضای قانون اساسی و آیین‌نامه اجرایی بون انشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، اتخاذ سیاست و راهبرد متناسب، تقدیم دارد و وظایفی سنگین بر دوش خردمندان، سیاست‌گذاران، حقوق‌دانان، دانشوران علوم اجتماعی و نهایتاً کتابداران و مدیران سازمان‌های کتابخانه‌ای و مراکز اطلاع‌رسانی می‌نهد.

«سیاست‌ها در راهبردهای اطلاعاتی» یکی از متون پایه‌ای است که لااقل مقدمات ایفای بن‌بذریه و بفتح را در دو بُعد کلان و خرد فراهم می‌کند و بر اساس بافتار سیاست‌گذاری اطلاعات (زمینه‌های حقوقی و سیاسی، سپهر یا حوزه عمومی، جهانی شدن و جامعه اطلاعاتی)، تبیین و تحلیل الگوهای اتخاذ سیاست در برابر مسائلی چون سانسور، آزادی‌اندیشه، نیاز، حفاظت از داده‌ها و حریم خصوصی، حقوق مالکیت معنوی و آزادی دسترسی به اطلاعات با توجه به مصالح ملی و منطقه‌ای، استانداردهای تحصیلی و اقتضانات عرضه‌های تبلیغی و مالی می‌پردازد. در انشار این اثر، گروه انتشارات و انتشارات علمی در دفتر پژوهش و آموزش «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» و «انتشارات پایار» در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند تا با هم‌افزایی در تولید دانش و اشاعه آثار علمی و فنی در قالب ترجمه یا تألیف متناسب با اقتضانات بومی و ملی تهیه و منتشر و در ارتقای دانش و توان مخاطبان، به‌ویژه کتابداران فرزانه و تحول‌آفرین، سهمی آذین‌دار بر این بنیاد، ناشران این اثر ضمن استقبال از مشارکت اندیشوران دانشگاهی و کتابداران دانشور در پیدایش (رصد و پیشنهاد موضوعات و مفاهیم مورد نیاز، ترجمه، تألیف، ویرایش و غیره) آثاری در گستره کتابخانه‌های عمومی، امیدوارند بتوانند در راستای اعتلای دانش، فرهیختگی و کارآمدی روزافزون کتابداران حال و آینده کتابخانه‌های عمومی، به شیوه‌ای شایسته خدمت‌گزاری کنند.

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور - چاپار

دفتر پژوهش و آموزش

فهرست

پیشگفتار.....	۹
فصل ۱: مقدمه.....	۱۳
بخش اول: بافتار سیاست اطلاعاتی.....	۳۷
فصل ۲: جهانگردی و جوامع اطلاعاتی.....	۴۳
فصل ۳: سیاست اطلاعاتی و حوزه عمومی.....	۶۳
فصل ۴: حقوق اطلاعاتی و سیاست اطلاعاتی.....	۸۹
بخش دوم: بخش‌های سیاست اطلاعاتی.....	۱۱۵
فصل ۵: سانسور، آزادی بیان و آزادی ارا.....	۱۱۹
فصل ۶: بحث‌هایی در حمایت از بیان.....	۱۳۹
فصل ۷: حریم خصوصی و حفاظت داده‌ها.....	۱۶۹
فصل ۸: آزادی اطلاعات.....	۱۹۳
فصل ۹: مالکیت معنوی.....	۲۱۱
بخش سوم: نتیجه‌گیری.....	۲۳۳
فصل ۱۰: ملاحظات نهایی.....	۲۳۵
منابع.....	۲۵۹
نمایهٔ اعلام.....	۲۶۱
نمایهٔ موضوعی.....	۲۶۵